

# Mat

## Chapter 15

Swahili Interlinear

Reference: Swahili Biblica Neno

- 1    Τότε    προσέρχονται    τῷ    Ἰησοῦ    ἀπὸ    Ἱεροσολύμων,    Φαρισαῖοι    καὶ  
Ndipo    wakaja    kwa-Iēsoûs    Iēsoûs    kutoka    Hierosólýma    Mafarisayo    na  
[G5119](#)    [G4334](#)    [G3588](#)    [G2424](#)    [G0575](#)    [G2414](#)    [G5330](#)    [G2532](#)
- γραμματεῖς,    λέγοντες,  
waandishi    wakisema  
[G1122](#)    [G3004](#)

Ndipo baadhi ya Mafarisayo na walimu wa sheria wakamjia Yesu kutoka Yerusalemu na kumuuliza,

- 2    Διὰ    τί    οἱ    μαθηταί    σου    παραβαίνουσιν    τὴν    παράδοσιν  
Kwa-nini    nini    -wanafunzi    wanafunzi    wako    wanavunja    -mapokeo    mapokeo  
[G1223](#)    [G5101](#)    [G3588](#)    [G3101](#)    [G4771](#)    [G3845](#)    [G3588](#)    [G3862](#)
- τῶν    πρεσβυτέρων?    οὐ    γὰρ    νίπτονται    τὰς    χεῖρας    «αὐτῶν»,  
-ya-wazee    -ya-wazee    hawana    kwa-maana    wanawa    -mikono    mikono    yao  
[G3588](#)    [G4245](#)    [G3756](#)    [G1063](#)    [G3538](#)    [G3588](#)    [G5495](#)    [G0846](#)
- ὅταν    ἄρτον    ἐσθίωσιν.  
wakati    mkate    wanakula  
[G3752](#)    [G0740](#)    [G2068](#)

“Mbona wanafunzi wako wanakiuka mapokeo ya wazee? Kwa maana wao hawanawi mikono yao kabla ya kula!”

- 3    ὁ    δὲ    ἀποκριθεὶς    εἶπεν    αὐτοῖς,    Διὰ    τί    καὶ    ὑμεῖς    παραβαίνετε  
-yeye    lakini    akijibu    alisema    kwao    Kwa-nini    nini    pia    ninyi    mnavunja  
[G3588](#)    [G1161](#)    [G0611](#)    [G3004](#)    [G0846](#)    [G1223](#)    [G5101](#)    [G2532](#)    [G4771](#)    [G3845](#)
- τὴν    ἐντολὴν    τοῦ    Θεοῦ    διὰ    τὴν    παράδοσιν    ὑμῶν?  
-amri    amri    -ya-Mungu    -ya-Mungu    kwa-sababu-ya    -mapokeo    mapokeo    yenu  
[G3588](#)    [G1785](#)    [G3588](#)    [G2316](#)    [G1223](#)    [G3588](#)    [G3862](#)    [G4771](#)

Yesu akawajibu, “Mbona ninyi mnavunja amri ya Mungu kwa ajili ya mapokeo yenu?”

- 4    ὁ    γὰρ    Θεὸς    εἶπεν,    Τίμα    τὸν    πατέρα    καὶ    τὴν    μητέρα;  
-Mungu    kwa-maana    Mungu    alisema    Mheshimu    -baba    baba    na    -mama    mama  
[G3588](#)    [G1063](#)    [G2316](#)    [G3004](#)    [G5091](#)    [G3588](#)    [G3962](#)    [G2532](#)    [G3588](#)    [G3384](#)
- καί,    Ὁ    κακολογῶν    πατέρα    ἢ    μητέρα,    θανάτῳ    τελευτάτῳ.  
na    -Anayemtukana    anayemtukana    baba    au    mama    kwa-kifo    afe  
[G2532](#)    [G3588](#)    [G2551](#)    [G3962](#)    [G2228](#)    [G3384](#)    [G2288](#)    [G5053](#)

Kwa maana Mungu alisema, ‘Waheshimu baba yako na mama yako,’ na, ‘Yeyote amtukanaye baba yake au mama yake, na auawe.’

- 5    ὑμεῖς    δὲ    λέγετε,    Ὃς    ἄν    εἴπη    τῷ    πατρὶ    ἢ    τῇ  
ninyi    lakini    mnasema    Yeyote    ambaye    atasema    kwa-baba    baba    au    kwa-mama  
[G4771](#)    [G1161](#)    [G3004](#)    [G3739](#)    [G0302](#)    [G3004](#)    [G3588](#)    [G3962](#)    [G2228](#)    [G3588](#)
- μητρί,    Δῶρον    ὃ    ἐάν    ἐξ    ἐμοῦ    ὠφελῇθῃς--  
mama    Zawadi    chochote    ambacho    kutoka    kwangu    ungalifaidika  
[G3384](#)    [G1435](#)    [G3739](#)    [G1437](#)    [G1537](#)    [G1473](#)    [G5623](#)

Lakini ninyi mwafundisha kwamba mtu akimwambia baba yake au mama yake, ‘Kile ambacho ningeweza kukusaidia kimewekwa wakfu kwa Mungu,’

- 6 οὐ μή τιμήσει τὸν πατέρα αὐτοῦ. Ἡ τὴν μητέρα αὐτοῦ  
hatahitaji kamwe kumheshimu -baba baba yake au -mama mama yake  
[G3756](#) [G3361](#) [G5091](#) [G3588](#) [G3962](#) [G0846](#) [G2228](#) [G3588](#) [G3384](#) [G0846](#)
- καὶ ἠκυρώσατε τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν  
na mmebatilisha -neno neno -la-Mungu -la-Mungu kwa-sababu-ya -mapokeo  
[G2532](#) [G0208](#) [G3588](#) [G3056](#) [G3588](#) [G2316](#) [G1223](#) [G3588](#)
- παράδοσιν ὑμῶν.  
mapokeo yenu  
[G3862](#) [G4771](#)

basi hana tena sababu ya kumheshimu baba yake nacho. Basi kwa ajili ya mafundisho yenu mnavunja amri ya Mungu.

- 7 ὑποκριταί! καλῶς ἐπροφήτευσεν περὶ ὑμῶν Ἡσαΐας, λέγων,  
Wanafiki vizuri alitabiri kuhusu ninyi Ἐσαΐας akisema  
[G5273](#) [G2573](#) [G4395](#) [G4012](#) [G4771](#) [G2268](#) [G3004](#)

Ninyi wanafiki! Isaya alikuwa sawa alipotabiri juu yenu kwamba:

- 8 Ὁ λαὸς οὗτος, τοῖς χεῖλεσίν με τιμᾷ; ἡ δὲ καρδιά  
-Watu Watu hawa kwa-midomo midomo mimi waniheshimu -mioyo lakini mioyo  
[G3588](#) [G2992](#) [G3778](#) [G3588](#) [G5491](#) [G1473](#) [G5091](#) [G3588](#) [G1161](#) [G2588](#)
- αὐτῶν, πόρρω ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ:  
yao mbali iko kutoka kwangu  
[G0846](#) [G4206](#) [G0568](#) [G0575](#) [G1473](#)

“Watu hawa huniheshimu kwa midomo yao, lakini mioyo yao iko mbali nami.

- 9 μάτην δὲ σέβονται με, διδάσκοντες διδασκαλίας ἐντάλματα ἀνθρώπων.  
bure lakini waniabudu mimi wakifundisha mafundisho amri -za-wanadamu  
[G3155](#) [G1161](#) [G4576](#) [G1473](#) [G1321](#) [G1319](#) [G1778](#) [G0444](#)

Huniabudu bure; nayo mafundisho yao ni maagizo ya wanadamu tu.”

- 10 Καὶ προσκαλεσάμενος τὸν ὄχλον, εἶπεν αὐτοῖς, Ἀκούετε καὶ συνίετε!  
Na akiliita -kundi kundi alisema kwao Sikieni na elewe  
[G2532](#) [G4341](#) [G3588](#) [G3793](#) [G3004](#) [G0846](#) [G0191](#) [G2532](#) [G4920](#)

Yesu akaita ule umati wa watu, akawaambia, “Sikilizeni na mwelewe:

- 11 οὐ τὸ εἰσερχόμενον εἰς τὸ στόμα κοινοῖ τὸν  
si -kinacholingia kinacholingia ndani-ya -kinywa kinywa kinamtia-unajisi -mtu  
[G3756](#) [G3588](#) [G1525](#) [G1519](#) [G3588](#) [G4750](#) [G2840](#) [G3588](#)
- ἄνθρωπον; ἀλλὰ τὸ ἐκπορευόμενον ἐκ τοῦ στόματος, τοῦτο  
mtu bali -kinachotoka kinachotoka kutoka -kinywa kinywa hiki  
[G0444](#) [G0235](#) [G3588](#) [G1607](#) [G1537](#) [G3588](#) [G4750](#) [G3778](#)
- κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον.  
kinamtia-unajisi -mtu mtu  
[G2840](#) [G3588](#) [G0444](#)

kinachomfanya mtu kuwa najisi mbele za Mungu si kile kiingiacho kinywani mwake, bali ni kile kitokacho kinywani mwake.”

- 12 Τότε προσελθόντες, οἱ μαθηταὶ λέγουσιν αὐτῷ, Οἶδας ὅτι  
 Ndipo walikaribia –wanafunzi wanafunzi wanasema kwake Unajua kwamba  
[G5119](#) [G4334](#) [G3588](#) [G3101](#) [G3004](#) [G0846](#) [G1492](#) [G3754](#)
- οἱ Φαρισαῖοι, ἀκούσαντες τὸν λόγον, ἐσκανδαλίσθησαν.  
 –Mafarisayo Mafarisayo wakisikia –nenō neno walijikwaa  
[G3588](#) [G5330](#) [G0191](#) [G3588](#) [G3056](#) [G4624](#)

Kisha wanafunzi wake wakamjia na kumuuliza, “Je, unajua kwamba Mafarisayo walichukizwa sana waliposikia yale uliyosema?”

- 13 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, Πᾶσα φυτεία ἣν οὐκ ἐφύτευσεν  
 –yeye lakini akijibu alisema Kila mmea ambao haukupandwa na–Baba  
[G3588](#) [G1161](#) [G0611](#) [G3004](#) [G3956](#) [G5451](#) [G3739](#) [G3756](#) [G5452](#)
- ὁ Πατὴρ μου ὁ οὐράνιος, ἐκριζωθήσεται.  
 –Baba Baba yangu –wa–mbinguni wa–mbinguni utang'olewa  
[G3588](#) [G3962](#) [G1473](#) [G3588](#) [G3770](#) [G1610](#)

Akawajibu, “Kila pando ambalo Baba yangu wa mbinguni hakulipanda, litang'olewa.”

- 14 ἄφετε αὐτούς; τυφλοὶ εἰσιν ὁδηγοὶ τυφλῶν. τυφλὸς δὲ τυφλὸν  
 waachenī wao vipofu ni viongozi –wa–vipofu kipofu lakini kipofu  
[G0863](#) [G0846](#) [G5185](#) [G1510](#) [G3595](#) [G5185](#) [G5185](#) [G1161](#) [G5185](#)
- ἐὰν ὁδηγῇ, ἀμφότεροι εἰς βόθυνον πεσοῦνται.  
 akimwongoza akiongoza wote–wawili katika shimo wataanguka  
[G1437](#) [G3594](#) [G0297](#) [G1519](#) [G0999](#) [G4098](#)

Waachenī; wao ni viongozi vipofu, wanaoongoza vipofu. Kama kipofu akimwongoza kipofu mwenzake, wote wawili watatumbukia shimoni.”

- 15 Ἀποκριθεὶς δὲ, ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ, Φράσον ἡμῖν τὴν παραβολὴν  
 Akijibu lakini –Pétros Pétros alisema kwake Tueleze sisi –mfano mfano  
[G0611](#) [G1161](#) [G3588](#) [G4074](#) [G3004](#) [G0846](#) [G5419](#) [G1473](#) [G3588](#) [G3850](#)
- «ταύτην».  
 huu  
[G3778](#)

Petro akasema, “Tueleze maana ya huu mfano.”

- 16 ὁ δὲ εἶπεν, Ἀκμήν καὶ ὑμεῖς ἀσύνετοί ἐστε?  
 –yeye lakini alisema Bado pia ninyi bila–ufahamu mko  
[G3588](#) [G1161](#) [G3004](#) [G0188](#) [G2532](#) [G4771](#) [G0801](#) [G1510](#)

Yesu akawauliza, “Je, bado ninyi hamfahamu?”

- 17 οὐ νοεῖτε ὅτι πᾶν τὸ εἰσπορευόμενον εἰς τὸ  
 hamna mnaelewa kwamba kila–kitu –kinachoiingia kinachoiingia katika –kinywa  
[G3756](#) [G3539](#) [G3754](#) [G3956](#) [G3588](#) [G1531](#) [G1519](#) [G3588](#)
- στόμα εἰς τὴν κοιλίαν χωρεῖ, καὶ εἰς ἀφεδρῶνα ἐκβάλλεται?  
 kinywa kwenda –tumbo tumbo kinaenda na kwenda choo kinatupwa  
[G4750](#) [G1519](#) [G3588](#) [G2836](#) [G5562](#) [G2532](#) [G1519](#) [G0856](#) [G1544](#)

Je, hamwelewi kwamba chochote kiingiacho kinywani huenda tumboni, na hatimaye hutolewa nje kikiwa uchafu?

- 18 τὰ δὲ ἐκπορευόμενα ἐκ τοῦ στόματος, ἐκ τῆς καρδίας  
 -vinavyotoka lakini vinavyotoka kutoka -kinywa kinywa kutoka -moyo moyo  
[G3588](#) [G1161](#) [G1607](#) [G1537](#) [G3588](#) [G4750](#) [G1537](#) [G3588](#) [G2588](#)
- ἐξέρχεται, κάκεινα κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον.  
 vinatoka na-hivyo vinamtia-unajisi -mtu mtu  
[G1831](#) [G2548](#) [G2840](#) [G3588](#) [G0444](#)

Lakini kitokacho kinywani hutoka moyoni, na hiki ndicho kimtiacho mtu unajisi.

- 19 ἐκ γὰρ τῆς καρδίας ἐξέρχονται διαλογισμοὶ πονηροί, φόνοι,  
 kutoka kwa-maana -moyo moyo vinatoka mawazo maonu mauaji  
[G1537](#) [G1063](#) [G3588](#) [G2588](#) [G1831](#) [G1261](#) [G4190](#) [G5408](#)
- μοιχεῖται, πορνεῖται, κλοπαί, ψευδομαρτυρίαι, βλασφημίαι.  
 uzinzi uasherati wizi ushuhuda-wa-uongo matukano  
[G3430](#) [G4202](#) [G2829](#) [G5577](#) [G0988](#)

Kwa maana ndani ya moyo hutoka mawazo mabaya, uuaji, uzinzi, uasherati, wizi, ushahidi wa uongo na masingizio.

- 20 ταῦτά ἐστιν τὰ κοινοῦντα τὸν ἄνθρωπον; τὸ δὲ  
 mambo-haya ndiyo -yanayomtia-unajisi yanayomtia-unajisi -mtu mtu -kula lakini  
[G3778](#) [G1510](#) [G3588](#) [G2840](#) [G3588](#) [G0444](#) [G3588](#) [G1161](#)
- ἀνίπτοις χερσὶν φαγεῖν, οὐ κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον.  
 bila-kunawa mikono kula ha mti-unajisi -mtu mtu  
[G0449](#) [G5495](#) [G5315](#) [G3756](#) [G2840](#) [G3588](#) [G0444](#)

Haya ndiyo yamtiayo mtu unajisi; lakini kula bila kunawa mikono hakumtii mtu unajisi.”

- 21 Καὶ ἐξελθὼν ἐκεῖθεν, ὁ Ἰησοῦς ἀνεχώρησεν εἰς τὰ μέρη  
 Na akitoka huko -Iēsoûs Iēsoûs aliondoka kwenda -sehemu sehemu  
[G2532](#) [G1831](#) [G1564](#) [G3588](#) [G2424](#) [G0402](#) [G1519](#) [G3588](#) [G3313](#)
- Τύρου καὶ Σιδῶνος;  
 -za-Týros na Sidón  
[G5184](#) [G2532](#) [G4605](#)

Yesu aliondoka mahali pale, akaenda sehemu za Tiro na Sidoni.

- 22 καὶ ἰδοὺ, γυνὴ Χαναναία ἀπὸ τῶν ὀρίων ἐκείνων, ἐξελθοῦσα,  
 na tazama mwanamke Mkanaani kutoka -mipaka mipaka ile akitoka  
[G2532](#) [G3708](#) [G1135](#) [G5478](#) [G0575](#) [G3588](#) [G3725](#) [G1565](#) [G1831](#)
- ἔκραζεν, λέγουσα, Ἐλέησόν με, Κύριε, υἱὸς Δαυίδ; ἡ θυγάτηρ  
 alipiga-kelele akisema Nihurumie mimi Bwana mwana -wa-Dauíd -binti binti  
[G2896](#) [G3004](#) [G1653](#) [G1473](#) [G2962](#) [G5207](#) [G1138](#) [G3588](#) [G2364](#)
- μου κακῶς δαιμονίζεται.  
 yangu vibaya amepagawa-na-pepo  
[G1473](#) [G2560](#) [G1139](#)

Mwanamke mmoja Mkanaani aliyeishi sehemu jirani na hizo akaja kwake akilia, akasema, “Nihurumie, Ee Bwana, Mwana wa Daudi! Binti yangu amepagawa na pepo mchafu, na anateseka sana.”

- 23    ὁ            δὲ            οὐκ            ἀπεκρίθη    αὐτῇ    λόγον.    καὶ    προσελθόντες,    οἱ  
          -yeye    lakini    hakumjibu    hakujibu    yeye    neno    na    walikaribia    -wanafunzi  
          [G3588](#)    [G1161](#)    [G3756](#)    [G0611](#)    [G0846](#)    [G3056](#)    [G2532](#)    [G4334](#)    [G3588](#)
- μαθηταὶ    αὐτοῦ    ἡρώτων    αὐτὸν,    λέγοντες,    Ἀπόλυσον    αὐτήν,    ὅτι  
          wanafunzi    wake    walimwomba    yeye    wakisema    Mwache-aende    yeye    kwa-sababu  
          [G3101](#)    [G0846](#)    [G2065](#)    [G0846](#)    [G3004](#)    [G0630](#)    [G0846](#)    [G3754](#)
- κράζει            ὅπισθεν    ἡμῶν.  
          anapiga-kelele    nyuma    yetu  
          [G2896](#)            [G3693](#)    [G1473](#)

Lakini Yesu hakumjibu neno. Hivyo wanafunzi wake wakamwendea na kumsihi sana, wakisema, “Mwambie aende zake, kwa maana anaendelea kutupigia kelele.”

- 24    ὁ            δὲ            ἀποκριθεὶς    εἶπεν,    Οὐκ            ἀπεστάλην    εἰ            μὴ            εἰς            τὰ  
          -yeye    lakini    akijibu    alisema    Sikutumwa    sikutumwa    isipokuwa    kwa    kwa    -kondoo  
          [G3588](#)    [G1161](#)    [G0611](#)    [G3004](#)    [G3756](#)    [G0649](#)    [G1487](#)    [G3361](#)    [G1519](#)    [G3588](#)
- πρόβατα    τὰ            ἀπολωλότα    οἴκου            Ἰσραήλ.  
          kondoo    -waliopotea    waliopotea    -wa-nyumba    -ya-Israél  
          [G4263](#)    [G3588](#)    [G0622](#)    [G3624](#)    [G2474](#)

Yesu akajibu, “Nimetumwa tu kwa ajili ya kondoo wa Israeli waliopotea.”

- 25    ἡ            δὲ            ἐλθοῦσα,    προσεκύνει    αὐτῷ,    λέγουσα,    Κύριε,    βοήθει    μοι!  
          -yeye    lakini    akija    alimsujudia    yeye    akisema    Bwana    nisaidie    mimi  
          [G3588](#)    [G1161](#)    [G2064](#)    [G4352](#)    [G0846](#)    [G3004](#)    [G2962](#)    [G0997](#)    [G1473](#)

Lakini yule mwanamke akaja, akapiga magoti mbele ya Yesu, akasema, “Bwana, nisaidie!”

- 26    ὁ            δὲ            ἀποκριθεὶς,    εἶπεν,    Οὐκ            ἔστιν    καλὸν            λαβεῖν    τὸν            ἄρτον  
          -yeye    lakini    akijibu    alisema    Si            vyema    kuchukua    -mkate    mkate    -wa-watoto  
          [G3588](#)    [G1161](#)    [G0611](#)    [G3004](#)    [G3756](#)    [G1510](#)    [G2570](#)    [G2983](#)    [G3588](#)    [G0740](#)
- τῶν            τέκνων,    καὶ            βαλεῖν    τοῖς            κυναρίοις.  
          -wa-watoto    watoto    na    kutupa    kwa-mbwa    mbwa  
          [G3588](#)    [G5043](#)    [G2532](#)    [G0906](#)    [G3588](#)    [G2952](#)

Yesu akajibu, “Si haki kuchukua chakula cha watoto na kuwatupia mbwa.”

- 27    ἡ            δὲ            εἶπεν,    Ναί,    κύριε;    καὶ    γὰρ            τὰ            κυνάρια    ἐσθίει    ἀπὸ  
          -yeye    lakini    alisema    Ndiyo    bwana    na    kwa-maana    -mbwa    mbwa    hula    kutoka  
          [G3588](#)    [G1161](#)    [G3004](#)    [G3483](#)    [G2962](#)    [G2532](#)    [G1063](#)    [G3588](#)    [G2952](#)    [G2068](#)    [G0575](#)
- τῶν            ψυχίων    τῶν            πιπτόντων    ἀπὸ            τῆς            τραπέζης    τῶν  
          -makombo    makombo    -yanayoanguka    yanayoanguka    kutoka    -meza    meza    -ya-mabwana  
          [G3588](#)    [G5589](#)    [G3588](#)    [G4098](#)    [G0575](#)    [G3588](#)    [G5132](#)    [G3588](#)
- κυρίων            αὐτῶν.  
          mabwana    wao  
          [G2962](#)            [G0846](#)

Yule mwanamke akajibu, “Ndiyo, Bwana, lakini hata mbwa hula makombo yanayoanguka kutoka kwenye meza za bwana zao.”

- 28 τότε ἀποκριθεὶς, ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῇ, Ὡ γύναι, μεγάλη σου  
 ndipo akijibu –Iēsoūs Iēsoūs alisema kwake Lo mwanamke kubwa yako  
[G5119](#) [G0611](#) [G3588](#) [G2424](#) [G3004](#) [G0846](#) [G5599](#) [G1135](#) [G3173](#) [G4771](#)
- ἡ πίστις! γεννηθῆτω σοι ὡς θέλεις. καὶ ἰάθη ἡ θυγάτηρ  
 –imani imani na-iwe kwako kama unavyotaka na aliponywa –binti binti  
[G3588](#) [G4102](#) [G1096](#) [G4771](#) [G5613](#) [G2309](#) [G2532](#) [G2390](#) [G3588](#) [G2364](#)
- αὐτῆς ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης.  
 wake tangu –saa saa ile  
[G0846](#) [G0575](#) [G3588](#) [G5610](#) [G1565](#)

Ndipo Yesu akamwambia, “Mwanamke, imani yako ni kubwa! Iwe kwako kama unavyotaka.” Naye binti yake akapona tangu saa ile.

- 29 Καὶ μεταβὰς ἐκεῖθεν, ὁ Ἰησοῦς ἦλθεν παρὰ τὴν θάλασσαν  
 Na akiondoka huko –Iēsoūs Iēsoūs alikuja kando-ya –bahari bahari  
[G2532](#) [G3327](#) [G1564](#) [G3588](#) [G2424](#) [G2064](#) [G3844](#) [G3588](#) [G2281](#)
- τῆς Γαλιλαίας; καὶ ἀναβὰς εἰς τὸ ὄρος, ἐκάθητο ἐκεῖ.  
 –ya-Galilaía –ya-Galilaía na akipanda kwenda –mlima mlima alikaa huko  
[G3588](#) [G1056](#) [G2532](#) [G0305](#) [G1519](#) [G3588](#) [G3735](#) [G2521](#) [G1563](#)

Yesu akaondoka na kwenda kando ya Bahari ya Galilaya. Kisha akapanda mlimani, akaketi huko.

- 30 καὶ προσῆλθον αὐτῷ ὄχλοι πολλοὶ, ἔχοντες μεθ’ ἐαυτῶν χωλούς,  
 na walikuja kwake makundi mengi wakiwa-na pamoja-na wenyewe vilema  
[G2532](#) [G4334](#) [G0846](#) [G3793](#) [G4183](#) [G2192](#) [G3326](#) [G1438](#) [G5560](#)
- κυλλοὺς, τυφλοὺς, κωφοὺς, καὶ ἑτέρους πολλοὺς, καὶ ἔρριψαν αὐτοὺς  
 walemanu vipofu viziwi na wengine wengi na waliwaweka wao  
[G2948](#) [G5185](#) [G2974](#) [G2532](#) [G2087](#) [G4183](#) [G2532](#) [G4496](#) [G0846](#)
- παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς;  
 kwenye –miguu miguu yake na aliwaronya wao  
[G3844](#) [G3588](#) [G4228](#) [G0846](#) [G2532](#) [G2323](#) [G0846](#)

Umati mkubwa wa watu ukamjia, wakiwaleta vilema, vipofu, viwete, bubu na wengine wengi, wakawaweka miguuni pake; naye akawaronya.

- 31 ὥστε τὸν ὄχλον θαυμάσαι, βλέποντας κωφοὺς λαλοῦντας, κυλλοὺς ὑγιεῖς,  
 hata –kundi kundi likashangaa wakiona viziwi wakisema walemanu wazima  
[G5620](#) [G3588](#) [G3793](#) [G2296](#) [G0991](#) [G2974](#) [G2980](#) [G2948](#) [G5199](#)
- καὶ χωλούς περιπατοῦντας, καὶ τυφλοὺς βλέποντας; καὶ ἐδόξασαν τὸν  
 na vilema wakitembea na vipofu wakiona na walimtukuza –Mungu  
[G2532](#) [G5560](#) [G4043](#) [G2532](#) [G5185](#) [G0991](#) [G2532](#) [G1392](#) [G3588](#)
- Θεὸν Ἰσραήλ.  
 Mungu –wa-Israél  
[G2316](#) [G2474](#)

Hao watu wakashangaa walipoona bubu wakisema, vilema wakipona, viwete wakitembea na vipofu wakiona, wakamtukuza Mungu wa Israeli.

- 32 Ὁ δὲ Ἰησοῦς, προσκαλεσάμενος τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, εἶπεν,  
 -Iēsoūs lakini Iēsoūs akiwaita -wanafunzi wanafunzi wake alisema  
[G3588](#) [G1161](#) [G2424](#) [G4341](#) [G3588](#) [G3101](#) [G0846](#) [G3004](#)
- Σπλαγχνίζομαι ἐπὶ τὸν ὄχλον, ὅτι ἤδη ἡμέραι τρεῖς προσμένουσιν  
 Ninahurumia juu-ya -kundi kundi kwa-sababu tayari siku tatu wamekaa-nami  
[G4697](#) [G1909](#) [G3588](#) [G3793](#) [G3754](#) [G2235](#) [G2250](#) [G5140](#) [G4357](#)
- μοι, καὶ οὐκ ἔχουσιν τί φάγωσιν; καὶ ἀπολῦσαι αὐτοὺς νήσεις,  
 mimi na hawana wana kitu kula na kuwaruhusu wao wakiwa-na-njaa  
[G1473](#) [G2532](#) [G3756](#) [G2192](#) [G5101](#) [G5315](#) [G2532](#) [G0630](#) [G0846](#) [G3523](#)
- οὐ θέλω, μή ποτε ἐκλυθῶσιν ἐν τῇ ὁδῷ.  
 sitaki nataka wasije wakati-wowote wakazimia katika -njia njia  
[G3756](#) [G2309](#) [G3361](#) [G4219](#) [G1590](#) [G1722](#) [G3588](#) [G3598](#)

Kisha Yesu akawaita wanafunzi wake, akawaambia, “Ninahurumia huu umati wa watu, kwa sababu sasa wamekuwa pamoja nami kwa muda wa siku tatu, na hawana chakula chochote. Nami sipendi kuwaaga wakiwa na njaa, wasije wakazimia njiani.”

- 33 καὶ λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταί, Πόθεν ἡμῖν ἐν ἐρημίᾳ, ἄρτοι  
 na wanasema kwake -wanafunzi wanafunzi Kutoka-wapi sisi katika jangwa mikate  
[G2532](#) [G3004](#) [G0846](#) [G3588](#) [G3101](#) [G4159](#) [G1473](#) [G1722](#) [G2047](#) [G0740](#)
- τοσοῦτοι ὥστε χορτάσαι ὄχλον τοσοῦτον.  
 mingi-kiasi-hiki hata kushibisha kundi kubwa-kiasi-hiki  
[G5118](#) [G5620](#) [G5526](#) [G3793](#) [G5118](#)

Wanafunzi wake wakasema, “Tutapata wapi mikate ya kutosha kuwalisha umati huu wa watu mkubwa namna hii, nasi tuko nyikani?”

- 34 καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Πόσους ἄρτους ἔχετε? οἱ δὲ  
 na anawaambia wao -Iēsoūs Iēsoūs Mina mikate mingapi -wao lakini  
[G2532](#) [G3004](#) [G0846](#) [G3588](#) [G2424](#) [G4214](#) [G0740](#) [G2192](#) [G3588](#) [G1161](#)
- εἶπαν, Ἑπτὰ, καὶ ὀλίγα ἰχθύδια.  
 walisema Saba na kidogo samaki-wadogo  
[G3004](#) [G2033](#) [G2532](#) [G3641](#) [G2485](#)

Yesu akawauliza, “Mnayo mikate mingapi?” Wakamjibu, “Tunayo mikate saba na visamaki vichache.”

- 35 καὶ παραγγείλας τῷ ὄχλῳ ἀναπεσεῖν ἐπὶ τὴν γῆν,  
 na akiamuru -kundi kundi kukaa juu-ya -ardhi ardhi  
[G2532](#) [G3853](#) [G3588](#) [G3793](#) [G0377](#) [G1909](#) [G3588](#) [G1093](#)

Yesu akawaambia ule umati wa watu waketi chini.

- 36 ἔλαβεν τοὺς ἐπτὰ ἄρτους καὶ τοὺς ἰχθύας, καὶ εὐχαριστήσας,  
 alichukua -mikate mikate saba na -samaki samaki na akishukuru  
[G2983](#) [G3588](#) [G2033](#) [G0740](#) [G2532](#) [G3588](#) [G2486](#) [G2532](#) [G2168](#)
- ἔκλασεν καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς, οἱ δὲ μαθηταὶ τοῖς  
 alimega na akawapa -wanafunzi wanafunzi -wanafunzi lakini wanafunzi kwa-makundi  
[G2806](#) [G2532](#) [G1325](#) [G3588](#) [G3101](#) [G3588](#) [G1161](#) [G3101](#) [G3588](#)
- ὄχλοις.  
 makundi  
[G3793](#)

Kisha akachukua ile mikate saba na wale samaki, naye akiisha kumshukuru Mungu, akavimega na kuwapa wanafunzi wake, nao wakawapa ule umati wa watu.

37 καὶ ἔφαγον πάντες, καὶ ἐχορτάσθησαν; καὶ τὸ περισσεῦον  
na walikula wote na wakashiba na -vilivyobaki vilivyobaki  
[G2532](#) [G5315](#) [G3956](#) [G2532](#) [G5526](#) [G2532](#) [G3588](#) [G4052](#)

τῶν κλασμάτων, ἦραν ἑπτὰ σφυρίδας πλήρεις;  
-vya-vipande vipande walikusanya vikapu saba vimejaa  
[G3588](#) [G2801](#) [G0142](#) [G2033](#) [G4711](#) [G4134](#)

| Wote wakala na kushiba. Baadaye wanafunzi wakakusanya vipande vilivyosalia, wakajaza vikapu saba.

38 οἱ δὲ ἐσθίοντες ἦσαν τετρακισχίλιοι ἄνδρες, χωρὶς γυναικῶν καὶ  
-waliokula lakini waliokula walikuwa elfu-nne wanaume bila wanawake na  
[G3588](#) [G1161](#) [G2068](#) [G1510](#) [G5070](#) [G0435](#) [G5565](#) [G1135](#) [G2532](#)

παιδίων.  
watoto  
[G3813](#)

| Idadi ya watu walikuwa wanaume 4,000, bila kuhesabu wanawake na watoto.

39 Καὶ ἀπολύσας τοὺς ὄχλους, ἐνέβη εἰς τὸ πλοῖον, καὶ ἦλθεν  
Na akiwaruhusu -makundi makundi aliingia katika -mashua mashua na alikuja  
[G2532](#) [G0630](#) [G3588](#) [G3793](#) [G1684](#) [G1519](#) [G3588](#) [G4143](#) [G2532](#) [G2064](#)

εἰς τὰ ὄρια Μαγαδάν.  
katika -mipaka mipaka -ya-Magadán  
[G1519](#) [G3588](#) [G3725](#) [G3093](#)

| Baada ya kuaga ule umati wa watu, Yesu aliingia katika mashua, akaenda sehemu za Magadani.